

5298

การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ

นาง อัจฉรา ปัทมะวิภาค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-631-030-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16968037

AN ANALYSIS OF SCIENCES AND TECHNOLOGY
ACADEMIC ADVISOR'S ROLES IN STATE UNIVERSITIES
ACCORDING TO THE THEORY OF WINSTON AND OTHERS

Mrs. Ajchara Pattamavipak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education
Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-631-030-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ

โดย นางอัจฉรา ปัทมะวิภาค

ภาควิชา อุดมศึกษา

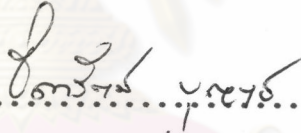
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง

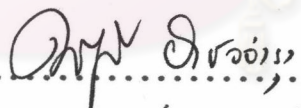

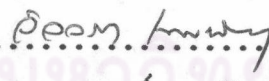
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิตารัตน์ บุญยง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสติน ณ อุษงษา)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อฉลรา ปัทมะวิภาค : การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ (AN ANALYSIS OF SCIENCE AND TECHNOLOGY ACADEMIC ADVISOR'S ROLES IN STATE UNIVERSITIES ACCORDING TO THE THEORY OF WINSTON AND OTHERS)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง , 224 หน้า . ISBN 974-631-030-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน บทบาท และเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้มีบทบาทตามทฤษฎีของวินสตันและคณะอย่างเหมาะสมกับสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัย เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดของวินสตันที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ 4 ด้าน พบว่าการปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามทฤษฎีของวินสตัน บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา รองลงมา คือ บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ส่วนบทบาทที่มีการปฏิบัติไม่มากนัก คือ บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษา และบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2. การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า มีอยู่ 2 ข้อ คือ นักศึกษามักเชื่อคำแนะนำของรุ่นพี่ในการเลือกวิชาเรียน และงานให้คำปรึกษาวิชาการไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นผลงานของอาจารย์ ส่วนปัญหาและอุปสรรคของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินงานบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ มีอยู่ 2 ข้อ คือ อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้จัดตารางการเข้าพบให้นิสิตนักศึกษา และการขาดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา

3. การเปรียบเทียบบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่า ประเด็นการปฏิบัติจริงและการไม่ปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน

4. การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการวิจัยได้เสนอว่า ควรพัฒนาในประเด็นต่อไปนี้ คือ การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาให้ชัดเจน การคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา การกำหนดแนวปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา การพัฒนา - การดำเนินงานบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นตามแนวคิดของวินสตัน และการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษา

ภาควิชา ..... อุดมศึกษา
สาขาวิชา ..... อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

##C543177 : MAJOR HIGHER EDUCATION
KEY WORD: ACADEMIC ADVISOR/SCIENCE TECHNOLOGY

AJCHARA PATTAMAVIPAK : AN ANALYSIS OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
ACADEMIC ADVISOR'S ROLES IN STATE UNIVERSITIES ACCORDING TO THE
THEORY OF WINSTON AND OTHERS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF.
PORCHULEE ACHAVA-AMRUNG, Ed.D., 224 pp. ISBN 974-631-030-5

The objectives of this research were to analyze science and technology academic advisors' roles in state universities according to the theory of Winston and others, to identify problem in performing such roles, to compare those roles of advisors in the central and provincial regions and to provide recommendations for advisors to live up to the theory of Winston et al.

The results of the study revealed the following :

1. When compared the views of academic advisors and students in science and technology with Winston's four aspects of advisor' roles, it was found that the implementation of most advisor did not go along with the theory of Winston. Advising functions were found, however, to be mostly carried out, followed by their roles on student development two other roles that were not extensively taken were their assistance and coordination role, and interaction with students
2. With regard to the problems and abstacles in taking up the roles of advisors, the study revealed two problems, i.e. subject selection of students were made according to the advice of students seniors, and advising functions were not regarded as lecturers' workloads. Concerning the students' obstacles influencing academic advisors' roles, two issues were identified, namely, advisors did not set meeting schedules for students, and no activities were undertaken to strengthen relations between advisors and students.
3. There was no difference between the roles of advisors in the central and provincial regions regarding implementations reported.
4. In order to assist science and technology advisors, the following recommendations were made : setting clear implementation goals for advisors, selection of advisors, determination of guiding directions and strengthening their implementations, and problem-solving processes should be according to the theory of Winston et al.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....อุดมศึกษา.....

สาขาวิชา.....อุดมศึกษา.....

ปีการศึกษา 2537.....

ลายมือชื่อนิติ..... *วิมล วัฒน*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *วิมล วัฒน*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากความกรุณา ความอนุเคราะห์และการสนับสนุนของรองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดเห็น และตรวจแก้ไขมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้ง 5 แห่ง ที่สละเวลาให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ พร้อมทั้งกราบขอบพระคุณ คุณแจ่มจำรัส อักษรสุระสุข คุณอำไพวรรณ ศรีสกุล คุณวรรณเสือบัว ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประสานการสัมภาษณ์

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคน ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือและกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาของทบวงมหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนและอนุญาตให้ผู้วิจัยได้ศึกษาจนสำเร็จในครั้งนี้ และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่ง

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด จนกระทั่งประสบความสำเร็จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อัจฉรา ปัทมะวิภาค .

สารบัญ

๕

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	9
ลำดับขั้นตอนในการเสนอรายงานการวิจัย	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ภารกิจของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา	14
การศึกษาทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา	15
ลักษณะนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	19
แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท	22
อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	26
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของวิน스턴และคณะ	36
ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การปรับปรุงเครื่องมือและการทดลองใช้	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
รูปแบบช่องว่างของเสตค	73
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	122
วิธีดำเนินการวิจัย	122
สรุปผลการวิจัย	124
อภิปรายผล	142
ข้อเสนอแนะ	167
รายการอ้างอิง	173
ภาคผนวก	183
ประวัติผู้เขียน	224

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำแนกตามมหาวิทยาลัย	65
2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำแนกตามมหาวิทยาลัยและคณะวิชา	67
3. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามมหาวิทยาลัยและกลุ่มตัวอย่าง	69
4. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเภทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	77
5. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเภทนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำแนกตามมหาวิทยาลัย คณะ และชั้นปี ...	79
6. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา	81
7. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา	84
8. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา	86
9. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน	88
10. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

11.	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและ นิสิตนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างมหาวิทยาลัย ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา	95
12.	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและ นิสิตนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างมหาวิทยาลัย ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา	99
13.	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและ นิสิตนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างมหาวิทยาลัย ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน	102
14.	ปัญหาของนิสิตนักศึกษาในการเข้ารับการให้คำปรึกษาจาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	105
15.	ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในการดำเนิน บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	107

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย